

INNOVATIVE APPROACHES IN DISTANCE AND MODULE LEARNING

Nazarova Barno Alijon Haji qizi

Doctor of Pedagogical Sciences, Director of Syrdarya regional center for retraining and advanced training of public educators

ABSTRACT

This article examines changes in the education system in light of the current pandemic. The article also describes the specifics of distance and modular learning systems.

Keywords: Online learning, distance learning, module, modular learning.

INTRODUCTION

Таълим сифатини тубдан яхшилаш мақсадида, аввало, ўқувдастурлари, ўқитувчи ва домлалар учун методик қўлланмаларни илғор халқаро мезонларга мослаштириш лозим.

Болаларнинг тахлийий ва креатив фикрлаш қобилиятини ривожлантириш учун уларга сермазмун ва тушунарли дарсликлар яратиб зарур. Бу борада келгуси ўқув йилида бошланғич синфларда давлат таълим қандарти ўрнига, илғор хорижий тажриба асосида, болага ортиқча юклама бермайдиган "Миллий ўқув дацури" жорий этилади [1].

Таълим бўшлиқларини аниқлаб, уларни тўлдириш бўйича ўқув дацурларини жорий этиш жамиятимиз учун сув ва ҳаводек зарур инсон капиталини шакллантириш, таълим натижаларини яхшилаш орқали Ўзбекистоннинг халқаро рейтинглардаги ўрнини мустаҳкамлаш (хусусан, Инсон капитали индекси), ўқувчиларимизнинг халқаро баҳолаш тадқиқотларида (ПИСА, ТИМСС, ПИРЛС) муваффақиятли иштирокини таъминлаш ва энг муҳими фарзандларимизни реал ҳаёт чақириқларига тайёргарлигини таъминлайди [2].

Ҳозирги кундаги вазиятдан келиб чиқиб, онлайн таълим пандемия шароитда трендга айланди десак муболоға бўлмайди.

Мутахассисларнинг фикрига кўра, карантин таълим тизимига ижобий таъсир кўрсатди ва уни глобаллаштирди.

Аммо бизнинг халқимизнинг менталитетидан биламизки, бизнинг мамлакатимизда Гарвардда бир кунлик таълим харажатларидан бир неча баробар кўпроқ маблағ сарфлаган талаба онлайн таълим учун пул тўламайди. Бошқа жамиятлардан фарқли ўларок, биз масофавий таълимга ишонмаймиз.

Чунки консерватив жамият идрокида масофавий таълим устун эмас. Аммо пандемия бизнинг таълимимизга ҳам ижобий таъсир кўрсатди. Бутизим "замонавийлаштиришга" мажбур бўлди. Бу нафақат ўқитувчиларнинг, балки таълим муассасалари маъмуриятининг, шунингдек ҳукуматнинг, мансабдор шахсларнинг, консерватив муносабат ва таълимга бўлган муносабатининг ўзгаришига олиб келди [3].

Замонавий ижтимоий-иқтисодий шароитларда кадрларнинг касбий тайёргарлигини оширишнинг муҳим шарти замонавий илм-фан, техника ва техника ютуқларига асосланган таълим тизимини ташкил этишдир.

Ҳозирги таълим тизимининг энг муҳим вазифаларидан бири бу замонавий педагогик технологияларни ўқитишда кенг қўллаш, уларни таълим тизимига татбиқ етиш ва ривожланган давлатлар тажрибасини мамлакатимиз таълим тизимида қўллашдир.

Таълим муассасаларида малакали мутахассисларни тайёрлаш сифати кўп жиҳатдан ихтисослашган фанларни самарали ўқитиш билан белгиланади. Мутахассисликнинг фанларни ўрганишда анча ривожланганлиги, ишлаб чиқаришга яқинроқ бўлганлиги, унинг умумий фанлардан фарқли эканлигини кўрсатади. Ишлаб чиқариш операциялари ихтисослаштирилган фанлар билан биргаликда амалга оширилади.

Мутахассислик бўйича ўқитиш усуллари танлаш ва ўқув мақсадларини аниқлаш аниқликни талаб қилади. Мутахассисликнинг етакчи таркибий қисми "Фаолият усуллари" дир. Шунинг учун барча фанлардан дарсликлар яратиш, ўқув жараёнини ташкил етиш, ўқитишнинг самарали усуллари танлаш билан боғлиқ таълим мазмунини белгилашда чуқур дидактик таҳлил ўтказиш керак.

Мутахассислик фанлари ишлаб чиқаришнинг аниқ йўналишларида мутахассисликнинг хусусиятларини акс еттирадиган чуқур, пухта билимларни, тегишли кўникмаларни ривожлантириш жараёнини ўз ичига олади.

Илғор технологияларни, янги технологияларни ва ютуқларни жорий етиш, иқтисодиётнинг барча соҳаларини ривожлантириш, шунингдек, барча тармоқларни (қурилиш, машинасозлик, қишлоқ хўжалиги, саноат, алоқа, хизмат кўрсатиш ва ҳк) ривожлантиришга олиб келади. иқтисодиёт.

MAIN PART

Шунинг учун технология эволюцияси ҳар бир мутахассисдан кенг дунёқараш ва чуқур билимга ега бўлиш ҳамда бир қатор вазифаларни бажара олиш қобилиятини талаб қилади.

Чизмалар, жадваллар, ҳисоб-китоблар ва ўлчовлар каби махсус фанларни ўрганиш бўйича кўникмаларни ривожлантирадиган лабораторияда амалий машғулотлар, техник ва технологик машғулотлар ҳам ташкил етилади, бу уларни бевосита ёки билвосита ривожлантиришга ёрдам беради.

Иккинчиси, ўз навбатида, ўқувчиларни маълум бир ихтисослик соҳаси бўйича маълум даражадаги кўникмаларни ривожлантиришни талаб қилади.

Шунинг учун ихтисослашиш ўқитиш методларини ишлаб чиқишда, ўқув жараёнини ташкил етишда, ўқитишнинг самарали усуллари танлашда, таълим мазмунини белгилашда алоҳида еътибор талаб қилади.

Илмий тадқиқотларнинг мақсади - ўқитиш ва ўқитиш хусусиятларини ўрганиш, самарали усуллари ишлаб чиқиш ва қўллаш, педагогика самарадорлигини аниқлаш, дидактик воситаларни ўқув жараёнида қўллаш билан боғлиқ масалаларни ҳал қилиш.

Тадқиқот ўтказиш учун ўқитувчи мутахассислик мазмунини чуқурлаштириши керак. Кўплаб бўлажак ўқитувчилар талабалик давриданок педагогик фаолият билан шуғулланмоқдалар. Муайян мутахассислик бўйича аниқ фанлар учун услубий кўрсатмалар, моделлар, материаллар тайёрлайди. Улар

илмий конференциялар ва семинарларда иштирок етиб, ўзларининг педагогик маҳоратларини оширадilar.

Талабаларнинг фаоллиги назарий материалларни егаллашда, лабораторияда, устахонада ва ишлаб чиқариш шароитида уй вазибаларини бажаришда намоён бўлади.

Фаолият талабаларнинг ўқиш ва ишлашдаги муваққиллигини ривожлантириш билан чамбарчас боғлиқ.

Талабаларнинг individual қобилиятларини ҳисобга олиш - талабанинг (жисмоний, ақлий) хусусиятларига катта еътибор бериш. Таълим сифатини ошириш ва ҳар бир боланинг ижобий қобилиятларини ривожлантириш учун ўқитувчи учун ушбу фазилатларни ўрганиш ва ҳисобга олиш муҳимдир.

Талаба хусусиятларини бундай ўрганиш узок вақт талаб этади.

Педагогталабаларнинг дарслардаги ва ишлаб чиқариш таълим вақтида устахоналардаги ишини, уй вазибаларини бажаришнинг кузатади, уларнинг билими, ёзма ишларини ва тайёрлаган буюмларини текширади, маслаҳатлар ва дарсдан ташқари вақтларда улар билан суҳбатлашади. Талабанинг кучли ва оқиломонлигини билиб олишга, унинг қизиқишлари, таваққури, нутқи, хотираси, диққати, ҳаёлига охос бўлган хусусиятларни ўрганишга, унинг характери ва иродавий сифатларини яхши билиб олишга ҳаракат қилади, талабаларнинг ҳаётини ва меҳнатга жрибаларини, уларнинг коллежга келишдан олдинги фаолиятини хусусиятларини ўрганади [4].

Масофавий ўқитиш-янги ва анча прогрессив бўлган ўқитиш шаклидир. Бу усулнинг турли хил таълим муассасаларига, хусусан, иқтисодий, ижтимоий, ҳуқуқий соҳаларга татбиқи ўқувчи-талаба ва ўқитувчи (педагог) ларни дунёнинг илғор илмий мактабларининг юқори сифатли ўқув-услубий ишланмалари, замонавий ва сўнгги ахборотларидан, қаерда бўлишидан қатъий назар, тўғридан-тўғри фойдаланиш имкониятини беради.

Масофавий ўқитишнинг анъанавий ўқитиш шаклларида куйидаги хусусиятларини фарқлаш мумкин;

Эгилувчанлик. Ўзига қулай вақтда, жойда ва шароитда ўқитиш имкониятини беради.

Модуллик. Ўқув курсига боғлиқ боғлмаган ҳолатда шахсий ҳамда гуруҳ талабига жавоб берадиган ўқув режасини амалга оширади.

Қуршов. Бир вақтда кўп иштирокчиларга ўқув ахбороти бўйича муружаат қилиш, тармок ёрдамида ўзаро ахборот алмашинувини тўғри ташкил этиш имконини беради.

Тежамкорлик. Ўқув майдонлари, техник воситалар, моддий ва маънавий ашёлардан унумли фойдаланиш, ўқув ахборотларини тўпланган ва бир хилликка келтирилган ҳолда ифодалаш ҳамда уларни ўзлаштирувчи мутахассисларни тайёрлаш бўйича харажатларни камайтиради.

Технологиклик. Таълим бериш жараёнида инсонни жаҳоннинг индустриал фазосига киритишга имкон берадиган янги ахборот ва телекоммуникатсион технологиялардан фойдаланиш.

Ижтимоий тенг ҳуқуқликлик. Ўқитувчининг турар жойидан, саломатлиги, моддий таъминланганлигидан келиб чиқиб, катта кўпчиликка мустақил таълим учун тенг имконият яратилади.

Байналминаллик. Таълим хизматлари бозорида эришилган ютуқларнинг экспорти ва импорти таъминланади.

Молиявий-иқтисодий тизим. Таълимда бозор муносабатлари қатнашчилари сифатида фақат таълим муассасалари таълим хизмати буюртмачилари бўлиб келмасдан, балки давлат ҳам буюртмачи ва исте'молчи бўлади.

Масофавий ўқитишнинг ташкилий асослари. Масофавий ўқитиш технологиясидан фойдаланувчи ўқув ташкилотлари фаолиятини таҳлил қилиш, умумий ташкиллаштиришнинг ўзига хослигини очиқ беради:

- узлуксиз таълим;
- ўқув жараёнининг олиб борилишига индивидуал ёндашиш;
- географик жойлашиши узок бўлган ўқув муассасаларини етакчи олий ўқув юртлари базаси марказида масофавий ўқитишни марказлаштириш;
- тингловчилар ё'налишига кўра ўқитувчи(педагог)-маслаҳатчиларнинг мавжудлиги.

Масофавий ўқитишнинг қулайлиги. Келгусида мақсадга мувофатқ равишда лаборатория амалиётларини ўтказишни қисқартириш мумкин.

Масофавий ўқитиш назорати. Бу ўрганилаётган ўқув материалларининг назарий ўзлаштирилиш натижаларини текширишдан иборат. Тестҳақиқатдан ҳам фан бўйича жуда кўп саволлардан ташкил топган бўлиши керак ҳамда ҳар бир савол учун бир нечта жавоб вариантлари таклиф этилади. Талаба улар орасидан тўғри жавобни танлаши лозим. Тестлар ўз-ўзини текширишга яхши моължалланган ва индивидуал машғулотлар учун жуда қулай.

Масофавий ўқитиш қатнашчилари, яъни тингловчилар, ўқувчи-талабалар ва ўқитувчи(педагог)лар етарли даражада тайёр бўлишлари, яъни масофавий ўқитишнинг ўргатиш усулларида, воситаларида ва ташкилий шаклларида фойдалана билишлари керак. Шунинг учун ҳам фундаментал информатика АКТларнинг назарий ва амалий асоси сифатида масофавий ўқитишнинг ҳаракатга келтирувчи кучи ва унинг ажралмас қисми бўлиши шарт.

Педагогик технологияларнинг элементар бирликлари тизими модуллардан ташкил топади.

Модул — педагогик технологияни ташкил этувчи, унинг таркибий бўлақларини ифодаловчи тушунчадир. Бундай бўлақлар кичик модул, бирламчи модул, модуллар тоъплами, модуллар даражаси ва модулларнинг мажмуавий тузилмаси каби турлардан иборат бўлади.

Модуллар ўз кўламига кўра майда, оьртача ва йирик бўлиши мумкин. Уларнинг бир-бирига нисбатан пропорционаллиги қатъий бўлмаслиги, уларнинг ўзаро таъсири умумий жараёнда турлича бўлиши мумкин.

Модулли ўқитиш — педагогик жараёни илмий ва методик жиҳатдан тартибли ва мақсадга мувофиқ бажаришга хизмат қилади. Ҳар қандай педагогик технологиянинг таркибий бўлақлари ўзаро жойлашуви ва педагогик технология жараёнларини амалга ошириш кетма-кетлигининг олдиндан белгиланган тартиб-қоидалари алгоритм дейилади[5].

Энг кичик бўлақ педагогик технологиянинг ўзига хос қисми бўлиб, бундай кичик модуллардан бирламчи модул ташкил топади. Модуллар тўплами ўқитиш жараёнини илмий ташкил этишга ва унинг сифат ҳамда самарасини таъминлаш учун қўлланилади. Модулларнинг ўзгарувчан ва модернизатсияланадиган табиати туфайли улардан динамик равишда фойдаланилади. Модулли ўқитиш - тартибли ўқитиш демакдир. Бунда ўқув материали битта ўқув машғулоти ҳажмида, ўқув предметининг бирор мавзуси ёки бирор бўлими даражасида, баъзан эса ўқув фанининг йирик таркибий қисми ўлчамида, яъни блоklar тарзида ҳам модуллар ёрдамида оьқитилиши мумкин. Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида бир неча турдош ўқув фанларининг таркибий боълақларини ҳамда айрим фанларни ўқитиш технологиясини ташкил қилувчи модуллар (блоклар) тарзида ўқитиш кенг қўлланилмоқда. Давлат таълим қандартларининг таркибий бўлақларига мос келадиган блоклардан ҳам фойдаланилмоқда. Ўқув режа ва дастурларнинг таркибий бўлақларини ҳамда уларнинг бажарилишини таъминлайдиган технологияга хизмат қилувчи модуллар ҳам мавжуд. Таълим усуллари, методлари ва воситалари учун қўлланиладиган модуллар ҳам яратиимоқда.

CONCLUSION

Модуллар, биринчи навбатда, таълим мазмунига дахлдор тушунчалар, қоидалар, назариялар, қонунлар ва улар орасидаги умумий боғланишни ифодаловчи қонуниятларни тушунтиришга самарали хизмат қилади. Билим олувчиларнинг ўқув-билиш фаолиятлари ҳамда уларнинг ўзлаштиришини назорат қилишда ҳам модуллардан фойдаланилади

REFERENCES

1. Ўзбекизон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси 28.12.2020 йил.
2. Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспексияси Матбуот хизмати.
3. Иброҳим Жўрабоев, ЎзМТДП Марказий кенгаши, Ёшлар ишлари бўлими мутахассиси.
4. Мутахасислик фанларини ўқитиш методикаси +.Т. Олимов, Б.М.Мирзахмедов, А.Х.Ғаффоров, Ҳ.Ҳ.Саидова Тошкент-“Фан”-2007.
5. Педагогик технологиялар ва педагогик маҳорат Ҳ.Т.Омонов, Н.Х.Хўжаев, С.А.Мадярова, Э.У.Ешчонов Toshkent “Iqtisod-Moliya” 2009.